

Uşaq ədəbiyyatı və çağdaş ədəbi proseslər

(əvvəl 13, 14, 16 və 17 may tarixli saylarımızda)

Bununla bağlı Nadir Əzhərinin yazdığı fikirlər tam bir gerçəkdir: "İndiki vaxtda, gözəl bir kitab dükanına girən bir uşaq böyük bir ehtimalla istədiyi kitabı tapa bilər. Şəkilli, rəsmisiz macərə romanları, pəri nağılları və əfsanələr, fantastik, öz-yaşam əhvalatları, tarix kitabları, təbiətlə əlaqədar kitablar, şeirlər, qısaca, yer üzündə var olan hər şeylə əlaqədar düzünlərə kitab rəflərini doldurur. Bu gün kitab oxuyan uşaq sayı köhnəsinə görə çox artdı. Kitab satın almağa gücü çatmayan uşaqlar üçün Xalq kitabxanalarının uşaq kitabları hissəsindən davamlı olaraq borc kitab alınabilir. Bir çox məktəbin də öz xüsusi kitabxanası vardır. İndiki vaxtda uşaq kitablarının həm təlimçi, həm də əyləndirici olmasına əhəmiyyət verilir. Amma köhnədən belə deyildi, üstəlik uşaqların oxuyacaq kitab tapmaları asan olmadı. XVIII əsrin əvvəlində yaşamış bir uşaq bu mövzuda bilsəydiniz, oxumuş olduğu kitabların azlığına və bunların yalnız bir neçəsinin uşaqlar üçün yazılmış olmasına şaşardınız. Bundan 150 il əvvəlində qədər kitab deyilincə, uşaqların ağına, ilk başdan sona qədər yaxşı davranış qaydaları ilə dolu dərslər kitabları gəlirdi. Təlimçi kitabların yanında uşaqlar üçün maraqlı, əyləndirici kitablar yazılmağa başlanalı çox olmadı..."

Beləliklə, bir cəhəti vurğulamaq gərək ki, uşaqlar üçün nəzərdə tutulan bədii əsərlər ana dilində qələmə alınmalı, azyaşlı və yeniyetmə oxucuların yaş səviyyələri, süjet xətti sadə, dili aydın və xəlqi olmalıdır ki, bağça və məktəb yaşlı uşaqların nitqlərinin, bədii zövq və dünyagörüşlərinin inkişafına kömək etsin... Təbiətin flora və faunası, ilin fəsilləri Güney şairlərinin yaradıcılığında, çağdaş dövr uşaq ədəbiyyatında əsas mövzulardan biridir. Həbib Fərşəf, İsmayıl Əfəmi, Ramin Cahangirzadə, Xosrov Barışan, Bəhram Əsədi, Əli Fərzizadə Seloğlu, Duman Bəxtiyari ilin dörd fəslinin özəlliklərini vəsf etdikləri silsilə şeirlərini uşaqların anlama biləcəyi sadə türkdədə qələmə almış, onlara gözlərinin qarşısında təbiətin necə növbə ilə dondan-dona girdiyini,

dağların, çəmənlərin, düzlərin ağappaq qarlı örtüləndən sonra, yamyaşıl don geyindiğini, yayın, payızın ətəyinin min bir naz-nemət - meyvə və tərəvəz məhsulları ilə dolduğunu, toy-düyün, çal-çağır, bayramı fəslə olduğunu sadə dillə anlatmağı və sevdirməyi bacarmışlar.

İlk dəfə sınadığı "Uşaq ədəbiyyatından uşaq səsinə duyaq" layihəsinin uğurlu alınacağına inanan Məhəmməd Abedinpur sələfi böyük Səməd Behrəngi kimi müəllimdir, şagirdləri ilə sıx təmasdadır, onların yaradıcılıq potensialına bələddir. O, inanırdı ki, uşaq özü öz ədəbiyyatını yazıb-yaratmalıdır. Yazdıqlarında özü özünü tapmalı, tanıyıb tanıtılmalıdır: "Neçə vaxtdır uşaqlarla çalışıram. Uşaqlardan əlimə çatan yazıları sevə-sevə oxuyuram, bir dənə yox, neçə dənə oxuyuram; çünki inanıram ki, yazmaq, uşağa və bizə (topluma) çox dəyərlər qazandırır bilər. Çünki inanıram ki, uşaq özü öz ədəbiyyatını yazıb-yaratmalıdır, gözəl, doğal və düzgün yarada bildiyinə əminəm. Uşaq yazdığı ədəbiyyatda özünü tapacaq, özünü daha yaxşı tanıyıb tanıtdıracaq".

Körpə fidanların hərtərəfli böyüyüb yetişmələri üçün bədii ədəbiyyatın nə qədər önəmli olduğunu gözəl anlayan istedadlı şair və yazar Ramin Cahangirzadə onların anlayacağı bir dildə dram əsərləri - pyeslər də qələmə almış və iki pyesi - "Torpaqdan bitən gülüş" (Ərdəbil-2018) və "Elay durur ayağa" (Ərdəbil-2018) artıq çapdan çıxmışdır. Son çağlarda istər Quzey Azərbaycanda, istərsə də Güneydə uşaqlar üçün dram əsərlərinin, demək olar ki, yazılmadığı, uşaq dramaturgiyasında durğunluğun hökm sürdüyü bir dövəmdə bir müəllifin üç pyesinin - "Pinti", "Torpaqdan bitən gülüş" və "Elay durur ayağa" dram əsərlərinin səhnələşdirilərək teatr salonlarında nümayiş olunması böyük hadisədir. Bu uğuru Ramin Cahangirzadə bədii dilinin sadəliyi, şirinliyi və təsvir etdiyi əhvalatlara, olaylara kiçikyaşlı oxucularını inandırmağı, düşündürməyi bacarması ilə qazanıb.

(davamı növbəti saylarımızda)

Esmira FUAD,
filologiya elmləri doktoru.